

УДК 005.334:338.12:332.12

Приходченко Тетяна Анатоліївна ***АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ
РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ УКРАЇНИ**

Анотація. У статті узагальнені теоретичні дослідження і методичні положення щодо антикризового управління розвитком регіональних соціально-економічних систем країни, розроблені науково-практичні заходи щодо визначення напрямів удосконалення регіонального антикризового управління в Україні.

Ключові слова: регіон, регіональний розвиток, функції держави, регіональна політика, регіональне антикризове управління.

Вступ. Формування потенціалу стабілізації української економіки та її подальшого сталого розвитку нерозривно пов'язано з удосконаленням системи антикризового управління розвитком регіональних соціально-економічних систем країни.

По-перше, реакція органів влади та управління різних рівнів, а також менеджменту українських підприємств на погіршення параметрів макроекономічного середовища проявляється у вигляді фрагментарних, оперативних дій щодо корекції окремих процесів життєдіяльності країни, регіонів, підприємств і виробничих комплексів. Ці заходи несистемні і відрізняються випадковістю дій, як правило, не спрямовані безпосередньо на ліквідацію причин кризи, а застосовуються зі значним запізненням.

По-друге, низька ефективність антикризових заходів в істотній мірі визначається недостатньою розробленістю теоретичних положень, які адекватно відображають сутність і причини кризи на макро-, мезо- і мікрорівнях, зміст антикризового управління та особливості механізму управління на різних фазах економічного циклу розвитку соціально-економічних систем країни.

По-третє, в теоретичному аспекті мало представлено дослідження, присвячені специфіці прояву кризи на регіональному рівні. Зокрема, не вирішено багато принципові питання, пов'язані з розкриттям об'єктивної основи і сутності кризи регіональних соціально-економічних систем в єдності загального та особливого, що відображає специфіку сучасного стану та тенденцій розвитку української економіки, зміст антикризового управління в регіонах, своєрідність відносин, які складаються між його учасниками; розробкою механізму антикризового управління регіонами в цілому та їх підсистемами, враховуючи комбінації факторів їх внутрішнього і зовнішнього середовища; обґрунтуванням напрямів удосконалення існуючої практики антикризового управління розвитком регіонів України.

Постановка задачі. Загальнометодологічні основи дослідження криз соціально-економічних систем та антикризового управління закладені в працях

* Тетяна Анатоліївна Приходченко — канд. екон. наук, доцент, докторант кафедри регіоналістики і туризму, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» prykhodchenko@ukr.net

А. Сміта, Дж. Кейнса, Дж. Гобсона, П. Самуельсона, Дж. Сороса [1–5], Л. Ерхарда, У. Мітчелла, М. Кондратьєва, С. Глазєва та інших.

Теоретичним і прикладним аспектам вирішення багатогранних проблем щодо формування ефективних механізмів економічного регулювання регіонального розвитку України присвячено праці О. Амоші, О. Алімова, С. Білої, В. Бондаренка, М. Бутка, З. Варналій, В. Василенка, В. Воротіна, С. Газарян, В. Геєця, З. Герасимчук, Б. Данилишина, М. Долішнього, С. Дорогунцова, Я. Жаліла, Л. Ковальської, В. Лучика, М. Пашкевич, Д. Стеценка, В. Удовиченка, В. Худолей, Л. Чернюк, М. Чумаченка та інших.

Незважаючи на виявлений інтерес до названої проблематики, теоретичні основи антикризового управління розвитком українських регіонів тільки починають складатися. Залишаються невирішеними багато принципів питань, у тому числі, пов'язаних з визначенням базових елементів антикризового управління розвитком регіонів і складу інструментів, що застосовуються органами влади і управління регіонального рівня.

Інституційні перетворення в Україні, які відбуваються під впливом глобалізації, загальносвітових трансформаційних процесів, що призводить до зміни та знищення попередніх зв'язків, вимагають вдосконалення системи управління, проведення державно-управлінських реформ, запровадження ефективних антикризових механізмів, розробки антикризових стратегій та антикризових програм на всіх рівнях управління [6].

Актуальність проблеми антикризового управління розвитком регіонів, недостатній рівень її теоретичної і практичної розробленості, визначили вибір теми цього дослідження. Об'єктом дослідження є регіони України. Предмет дослідження — організаційно-економічні відносини, що визначають економічну динаміку розвитку регіонів України і реалізуються в процесах управління регіональним розвитком в умовах кризи.

Мета даного дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних положень, що розкривають особливості та принципи організації регіонального антикризового управління. Особливу роль в обґрунтуванні напрямів та інструментів управління регіональним розвитком відіграв системний підхід, реалізований при аналізі предмета й об'єкта дослідження.

Результати. Криза — це певний етап функціонування і розвитку соціально-економічної системи, який обумовлює об'єктивну необхідність її якісної трансформації. Запобігання кризи можливе лише шляхом подолання низки її соціально-економічних причин і передумов, що реалізується, зокрема, через усвідомлення негативного впливу ігнорування об'єктивних економічних законів, негативних наслідків надмірної суб'єктивізації економічних відносин [7]. Антикризове управління в регіоні як поняття стало активно використовуватися в українській науці та практиці порівняно недавно, тому цей термін ще не є сталим. Специфіка його формування полягає в тому, що воно включає два аспекти.

Перший аспект виникає, на думку багатьох фахівців з теорії управління, в результаті модернізації органів влади, необхідності переходу до нових моделей управління та взаємодії з громадянами, що приводить до запозичення управлінських підходів з менеджменту приватних організацій. Це цілком справедливо й

для антикризового менеджменту, який останнім часом почав використовуватися в органах державного управління та місцевого самоврядування. Тому його адаптація до регіонального управління є досить актуальною, оскільки більшість, якщо не всі процедури, що використовуються в антикризовому менеджменті, було створено для приватного сектора.

Другий аспект формування розуміння антикризового управління в регіоні полягає в тому, що адаптація методів прийняття рішень, які розроблені в приватному секторі, має враховувати соціальну спрямованість діяльності органів регіонального управління, постійний вплив політичних та економічних чинників на функціонування системи влади регіону, специфіку організаційної структури та діяльності органів регіонального управління, багаторівневу організацію системи регіонального розвитку тощо [8, с. 57].

Усі ці чинники визначають потребу формування поняття і предмета антикризового управління в регіоні з огляду на процеси регіоналізації. Регіоналізація — це процес регіонального структурування простору, повноцінного включення регіонів в економічне, соціальне та політичне життя на національному і транснаціональному рівнях — здійснення політики регіоналізму [9, с. 310].

Регіональне антикризове управління можна визначити як особливий тип управління, обумовлений виникненням внутрішньосистемних функціональних розривів у відтворювальній системі регіонів, який відрізняється фазовим характером; а також участю суб'єктів різної інституційної природи, що дозволяє діагностувати кризу, а потім вже і створювати нові організаційно-економічні можливості для розвитку регіону.

У процесі теоретичного дослідження встановлено, що сутність антикризового управління соціально-економічною системою будь-якого рівня впливає з динамічних характеристик кризи як процесу зміни її базових параметрів і вимагає переходу даної системи в новий стан, який відрізняється складом її елементів і зв'язків між ними.

Перша особливість регіонального антикризового управління пов'язана зі слабкими взаємозв'язками внутрішньорегіональних підсистем, її можна кваліфікувати як наявність внутрішньосистемних функціональних розривів, обумовлених принциповою неможливістю впливу регіональних органів влади на відтворювальні процеси або його організаційно-економічної недостатністю. У складі внутрішньосистемних функціональних розривів можна виділити чотири основні групи за сферами їх виникнення: функціонування реального сектору економіки (сфера виробництва), особисте і виробниче споживання (сфера споживання), грошово-кредитні відносини (сфера обміну) та податково-бюджетні відносини (сфера розподілу).

Функціональні розриви в різній мірі піддаються діям органів влади і управління регіонального рівня. Фактично виключено такий вплив на розриви у сфері обміну. У сферах виробництва, розподілу і споживання можливості антикризового управління на регіональному рівні досить великі, однак, їх фактичне використання виражено слабо. У зв'язку з цим діагностика кризи має бути спрямована на визначення найзначиміших параметрів соціально-економічної динаміки регіонів та їх підсистем — громадського сектору, бізнесу та робочої сили. При

цьому заходи з подолання кризи та створення умов для посткризового розвитку необхідно орієнтувати на реальний сектор економіки регіонів.

Другою особливістю антикризового управління є об'єктивна необхідність у його фазовій характеристиці, яка відповідає циклічному розвитку соціально-економічних систем. У цьому випадку моніторинг і діагностику кризової ситуації виправдано розглядати як компонент і першу фазу названого управління. Друга фаза антикризового управління може бути визначена як процес подолання виниклої кризової ситуації під час виборчої модернізації окремих елементів його внутрішнього середовища та системи управління (введення режиму економії, закриття збиткових виробництв, перехід на новий тип організаційної структури та ін.). Третя фаза антикризового управління пов'язана з вирішенням виниклої кризи, що забезпечується за допомогою системних перетворень внутрішнього середовища соціально-економічної системи (табл. 1).

Таблиця 1

**ФУНКЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ВИБІРКОВОЇ ДІЇ ДЕРЖАВИ
У РЕГІОНАЛЬНОМУ АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ**

Фази антикризового управління	Функції держави в антикризовому управлінні та склад вирішуваних в їх рамках завдань			
	інформаційно-аналітична	ресурсна	інноваційна	контрольна
Перша (моніторинг і діагностика кризової ситуації)	виявлення загроз зовнішнього середовища, ідентифікованих в якості факторів кризової ситуації на підприємствах	надання фінансової підтримки послуг (консалтингових, правових, інжинірингових та ін.) для комерційних підприємств	інституціональні перетворення зовнішнього середовища, які сприятливі для розвитку бізнесу (створення кластерів, інтегрованих структур та ін.)	аналіз платоспроможності ключових підприємств галузі, регіонів
Друга (подолання кризової ситуації при вибірковій модернізації елементів внутрішнього середовища підприємства)	систематизація та поширення інформації про потенційних інвесторів і партнерів	організаційне сприяння укладенню угод з основними кредиторами підприємств	участь у розробці програми фінансового оздоровлення ключових підприємств в галузі та регіоні, що включає інноваційні перетворення їх внутрішнього середовища	аналіз реальних і потенційних наслідків розвитку кризової ситуації на ключових підприємствах галузі, регіону; аналіз ефективності їх менеджменту
Третя (повне подолання кризи)	встановлення і доведення (запити, публікація, розміщення на сайтах органів влади) до комерційних організацій критеріїв вибору реципієнтів державної підтримки та порядку її надання (умов, алгоритмів, інструментальної бази тощо)	сприяння проведенню реорганізаційних процедур, входженню в корпоративні структури; надання фінансової допомоги; реструктуризація заборгованості перед фіскальною системою; укладення угод про поставки продукції для державних потреб	ініціювання та стимулювання інноваційних перетворень внутрішнього середовища комерційних організацій	моніторинг результатів виконання програми фінансового оздоровлення підприємств; моніторинг ефективності використання бюджетних ресурсів, спрямованих на фінансове оздоровлення підприємств регіону

Джерело: розроблено автором

Третя особливість пов'язана зі складом суб'єктів, які здійснюють антикризове управління системами мікрорівня в регіоні, і відносинами між ними. У загальному випадку антикризове управління представлено економічними, організаційними, правовими і соціальними аспектами взаємодії між такими суб'єктами: менеджерами і виробничим персоналом; менеджерами і власниками; менеджерами і власниками з одного боку, і кредиторам з іншого; менеджерами і власниками з одного боку, і державою — з іншого. У контексті регіонального антикризового управління найбільший інтерес представляють відносини власників і менеджерів підприємств з державою, яка реалізує фіскальну, регулюючу та соціальну функції. Ці відносини складаються, відповідно, з приводу задоволення вимог фіскальних органів; щодо превентивних заходів, які перешкоджають настанню кризи, і селективної підтримки підприємств, що опинилися у кризі; щодо захисту економічних інтересів працівників кризових підприємств.

У процесі антикризового управління розвитком регіонів держава виконує чотири основні функції: інформаційно-аналітичну, ресурсну, інноваційну та контрольну. Зміст зазначених функцій пов'язано з вирішенням завдань двох типів: наскрізного дії та вибіркової дії. У процесі реалізації даних функцій необхідно рішення представленого нижче комплексу завдань.

У реалізації інформаційно-аналітичної функції: розробка і доведення до об'єднань підприємств, профспілок та інших організацій середньострокового прогнозу основних макроекономічних показників; систематизація та публікація аналітичних оцінок векторів і динаміки змін на продуктових і географічних ринках країни та ключових сегментах світового ринку товарів і послуг; формування інвестиційних паспортів галузей і територій, що містять розгорнуту інформацію про стан і перспективи розвитку інвестиційного процесу, у тому числі за участю держави; виявлення і поширення передового досвіду в організації виробництва, праці та управління, накопиченого в комерційних організаціях, які динамічно розвиваються.

У реалізації ресурсної функції: підготовка менеджерів та економістів у вищих навчальних закладах країни; розвиток системи безперервної післядипломної освіти (перепідготовка і підвищення кваліфікації) практичних працівників економічних та управлінських служб комерційних організацій; надання комерційним організаціям фінансових, у тому числі інвестиційних ресурсів на основі конкурсної пропозиції; розширення практики залучення приватного бізнесу у виробництво суспільних або змішаних благ; удосконалення контрактних відносин між державою і топ-менеджментом унітарних підприємств, корпорацій з контрольним чи блокуючим пакетом акцій у держави.

У реалізації інноваційної функції: формування та розвиток національної та регіональних інноваційних систем і сприяння участі в них широкого кола організацій реального та фінансового секторів економіки; сприяння організації бізнес-мереж, які надають їх користувачам широкий спектр консалтингових, інжинірингових і аутсорсингових послуг; довгострокове стимулювання інновацій в різних сферах життєдіяльності комерційних організацій.

У реалізації контрольної функції: організація моніторингу стану і тенденцій розвитку бізнесу, представленого різними його групами (галузь, вид діяльності,

масштаб, експортоорієнтований, імпортозамінний та ін.); організація моніторингу базових підприємств і регіонів (містоутворюючих, бюджетоутворюючих, що забезпечують економічну та іншу безпеку України та її суб'єктів); організація моніторингу використання бюджетних коштів, спрямованих на підтримку проблемних підприємств.

Отже, функції та завдання вибіркової дії держави щодо регіональної політики диференційовані по фазах антикризового управління та відображені у табл. 1.

На відміну від відомих версій складу принципів організації антикризового управління регіоном, можна запропонувати *багаторівневу систему принципів: загальних, інваріантних для соціально-економічних систем будь-якого рівня і особливих*, що відображають специфіку такого управління на макро-, мезо- і мікрорівнях.

Обґрунтований склад принципів антикризового управління регіональним розвитком включає представлений нижче.

Загальні принципи, що складаються з двох груп:

- 1) принципів управління системами будь-якої природи;
- 2) принципів управління організаційними системами.

До складу першої групи включені: зовнішнього доповнення, зворотного зв'язку, необхідної і достатньої різноманітності; *у складі другої:* поєднання централізації та децентралізації, єдиноначальності та колегіальності, лінійності та функціональності, повноважень і відповідальності, економічності та ефективності.

Обґрунтовані *принципи антикризового управління регіонами на макрорівні* включають: покладання відповідальності на економічних суб'єктів, що допустили економічний провал; першочергову (по відношенню до бізнес-структур) підтримку працівників; підвищення мобільності факторів виробництва, що розширює сферу їх ефективного застосування; ефективну трансформацію факторів виробництва, які мають тривалу тенденцію до скорочення та погіршення якості; випереджаючий розвиток наукомістких виробництв; прозорість антикризових заходів; підпорядкованість заходів оперативної і тактичної властивостей стратегічним цілям розвитку національної соціально-економічної системи; ефективне прогнозування трансформаційного потенціалу кризи.

Принципи регіонального антикризового управління на мезорівні: орієнтація економіки регіону на розвиток реального сектора; пріоритетне надання допомоги споживчому сектору економіки; забезпечення зростання мультиплікаційного ефекту в результаті бюджетних витрат; регулювання вектору зміни забезпеченості кредитів залежно від фази економічного циклу; підтримка прямих довгострокових інвестицій.

У системі антикризового регіонального управління також необхідне *використання економіко-організаційного потенціалу підприємств реального сектора економіки (мікрорівень), що базується на принципах:* організаційної єдності процесів стратегічного і поточного управління; узгодження інтересів суб'єктів антикризового управління, орієнтованих на подолання кризи організації та її подальший розвиток; доповнення адаптаційного впливу антикризового управління на внутрішнє середовище організації впливом, що адаптує її зовнішнє середовище; пріоритету інноваційних перетворень; активної і багатofункціона-

льної ролі держави як суб'єкта антикризового управління; «ковзного» планування; поетапної модернізації існуючої організаційної структури управління; необхідного і достатнього інформаційного забезпечення; переведення системи моніторингу в режим оперативної дії та трансформації його панелі індикаторів.

Висновки. Значимість результатів даного дослідження полягає в розвитку теоретичних і методичних положень і розробці науково-практичних заходів, які визначають напрями та зміст процесів удосконалення регіонального антикризового управління, що підтверджується такими отриманими науковими висновками.

1. Виявлено особливості регіонального антикризового управління; на відміну від сформованих уявлень воно визначено як особливий тип управління, обумовлений виникненням внутрішньосистемних функціональних розривів у відтворювальній системі регіонів, який відрізняється фазовим характером; а також участю суб'єктів різної інституційної природи, що дозволяє діагностувати кризу, а потім вже і створювати нові організаційно-економічні можливості для розвитку регіону.

2. Уточнено та доповнено склад принципів організації антикризового управління регіоном; на відміну від відомих версій, обґрунтовано існування багаторівневої системи принципів: загальних, інваріантних для соціально-економічних систем будь-якого рівня, та особливих, що відображають специфіку такого управління на макро-, мезо- і мікрорівнях.

3. Обґрунтовано необхідність і напрями змін у змісті основних функцій органів державної регіональної влади (інформаційно-аналітичної, ресурсної, інноваційної, контрольної), що реалізуються в антикризовому управлінні регіональною соціально-економічною системою; даний підхід відрізняє облік специфіки фаз антикризового управління і типу розв'язуваних задач (наскрізної і вибіркової дії).

Література

1. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. Кейнс. — М.: ИНФРА-М, 1993. — 371 с.
2. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. — М.: ЭКСМО, 2007. — 332 с.
3. Самуэльсон П., Нордхаус В. Экономика / П. Самуэльсон, В. Нордхаус. — М.: Вильямс, 2015. — 1360 с.
4. Гобсон Дж. Проблемы безработицы / Дж. Гобсон. — М.: Либроком, 2011. — 152 с.
5. Сорос Дж. Лекції в Центрально-Європейському Університеті / Дж. Сорос. — К.: Дух і літера, 2011. — 136 с.
6. Ложачевська О. Теоретичні та практичні аспекти антикризового менеджменту / О. Ложачевська // Ефективна економіка. — 2013. — №12. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2572>
7. Кухта П. Кризи, їх причини та наслідки / П. Кухта // Ефективна економіка. — 2012. — №10. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1439>
8. Газарян С. Теоретичні основи антикризового управління в регіоні / С. Газарян // Публічне управління. — 2013. — № 2. — С. 56–61.
9. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / НАДУ при Президентіві України; наук.-ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк та ін. — К.: НАДУ, 2011: Том 5: ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ / Наук.-ред. колегія: О.Ю. Амосов та ін. — Х.: Вид-во ХарПІДУ «Магістр», 2011. — 408 с.

References

1. *Kejns Dzh.* (1993), *Obshhaja teorija zanjatosti, procenta i deneg* [The General theory of employment, interest and money], INFRA-M, Moscow, Russia.
2. *Smit A.* (2007), *Issledovanie o prirode i prichinah bogatstva narodov* [An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations], JeKSMO, Moscow, Russia.
3. *Samujel'son P.* and *Nordhaus V.* (2015), *Jekonomika* [Economics], Vil'jams, Moscow, Russia.
4. *Gobson Dzh.* (2011), *Problemy bezraboticy* [The problem of unemployment], Librokom, Moscow, Russia.
5. *Soros Dzh.* (2011), *Lekcii v Central'no-Evropejs'komu Universiteti* [Lectures at Central European University], Duh i litera, Kiev, Ukraine.
6. *Lozhachevs'ka O.* (2013), «Teoretychni ta praktychni aspekty antykrizovogo menezhmentu», *Efektivna Ekonomika*, vol. 12. Accessed September 10, 2016. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2572>
7. *Kuhta P.* (2012), «Kryzy, i'h prychny ta naslidky», *Efektivna Ekonomika*, vol. 10. Accessed September 10, 2016. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1439>
8. *Gazarjan S.* (2013), «Teoretychni osnovy antykrizovogo upravlinnja v regioni», *Publichne upravlinnja*, vol. 2, pp. 56-61.
9. *Amosov O.Ju.* ta in. (2011), «Encyklopedija derzhavnogo upravlinnja»: u 8 tomah. «Tom 5: TERYTORIAL'NE UPRAVLINNJJA», Vyd-vo HarRIDU «Magistr», Kharkiv, Ukraine.

АНТИКРИЗИСНОЕ УПРАВЛЕНИЕ РЕГИОНАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ УКРАИНЫ

Т.А. Приходченко, канд. экон. наук, доцент,
докторант кафедры регионалистики и туризма
ГБУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»

Аннотация. В статье обобщены теоретические исследования и методические положения по антикризисному управлению развитием региональных социально-экономических систем страны, разработаны научно-практические мероприятия, определяющие направления и содержание процессов совершенствования регионального антикризисного управления в Украине.

Ключевые слова: регион, региональное развитие, функции государства, региональная политика, особенности и принципы организации регионального антикризисного управления.

CRISIS MANAGEMENT THE REGIONAL DEVELOPMENT OF UKRAINE

T. Prykhodchenko, PhD in Economics, Associate Professor, doctoral student, Department of regional science and tourism
SHEI «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»

Abstract. The article summarizes theoretical research and methodical positions on crisis management development of regional socio-economic systems of the country, developed scientific-practical events that determine the

direction and content of the processes to improve regional crisis management in Ukraine.

Keywords: region, regional development, functions of the state, regional policy, features and principles of the organization of the regional crisis management.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2016

УДК 338.43:631.153

*Садовник Олександр Володимирович**

РОЗВИТОК ФОРСАЙТУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПРОГНОЗУВАННЯ ПРОДУКТОВО-РИНКОВОЇ СТРАТЕГІЇ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті наведено основні визначення поняття «форсайт», тенденції розвитку функції форсайту від «трикутника» до «ромбу» та надане власне бачення автора щодо виникнення «п'ятикутника форсайту». Описано перші спроби розробки форсайту економіки України, проаналізовано місце сільського господарства в даному передбаченні та встановлено спільні принципи між існуючим форсайтом економіки України та стратегіями розвитку агробізнесу, затверджених на державному рівні. Додатково визначено основні напрями продуктово-ринкової стратегії, які повинні враховуватися при розробці форсайту розвитку агробізнесу в Україні.

Ключові слова: форсайт, агробізнес, прогнозування, продуктово-ринкова стратегія, аграрний сектор, стратегічні кластери.

Вступ. Аграрний сектор України сьогодні є одним з найпривабливіших секторів економіки, який динамічно розвивається незважаючи на загальну економічну кризу в країні. Значні інвестиційні вливання за останнє десятиріччя в агробізнес дозволили підвищити рівень технічної та технологічної складової виробництва, підвищити якість продукції та вийти на нові ринки збуту. При цьому виникли потужні гравці на ринку сільськогосподарської продукції та продуктів їх переробки, які істотно наростили виробничі потужності, забезпечили внутрішні потреби країни та вийшли на світові ринки з якісною продукцією, яка повністю задовольняє потреби споживачів. Проте це було б неможливим без використання новітніх методів управління та сучасних підходів ведення бізнесу, які були залучені з інших секторів економіки та адаптовані під агробізнес з урахуванням сучасних трансформацій в економіці та менеджменті. Враховуючи тенденції змін економічного розвитку світу, агробізнес зацікавлений у пошуку методів стратегічного планування та прогнозування, які можуть змоделювати подальший економічний розвиток. Тому не дивно, що за таких умов все більшої уваги заслуговують форсайт-технології.

* **Олександр Володимирович Садовник** — кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і менеджменту агробізнесу, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», ecostar@mail.ru